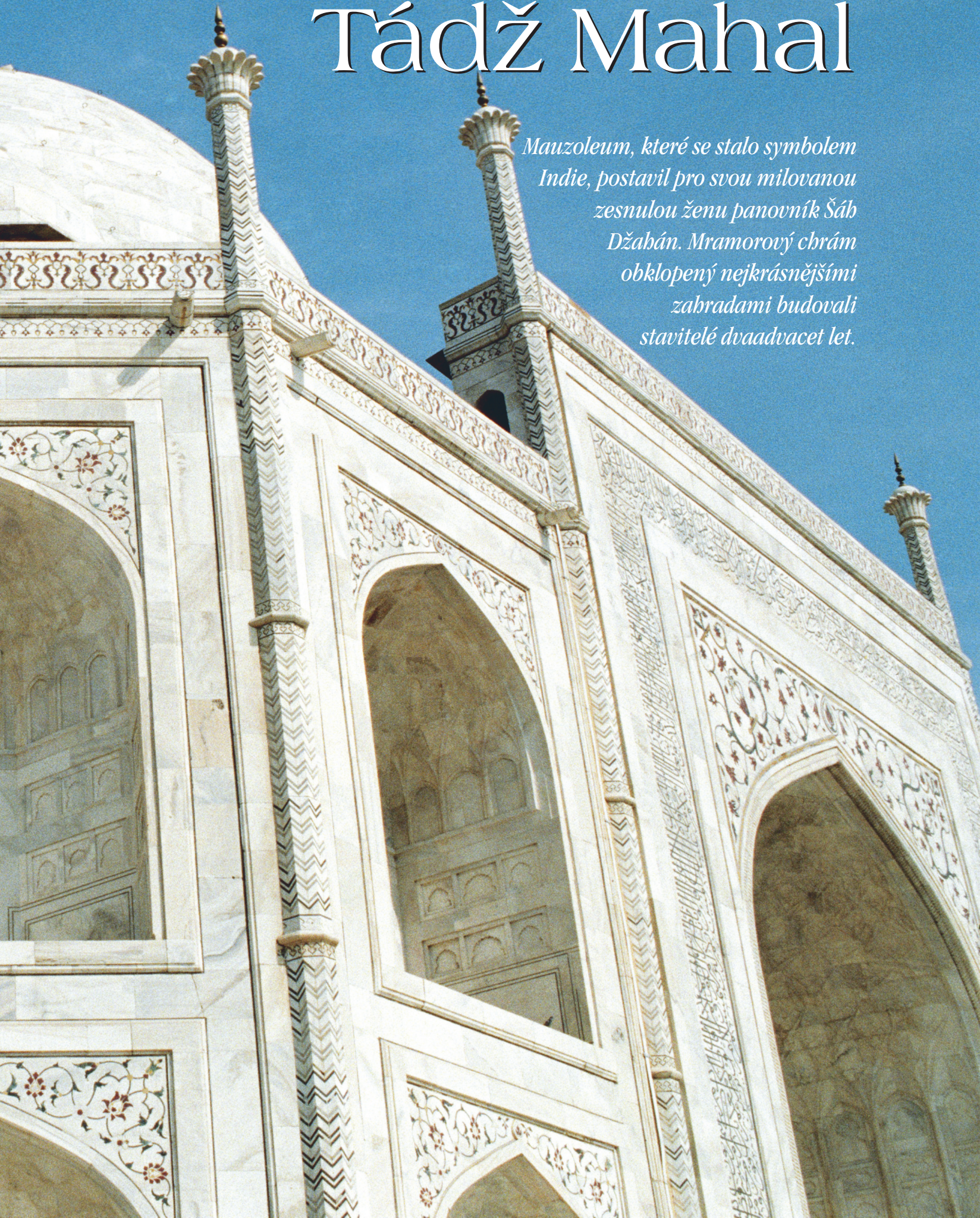

Tádž Mahal

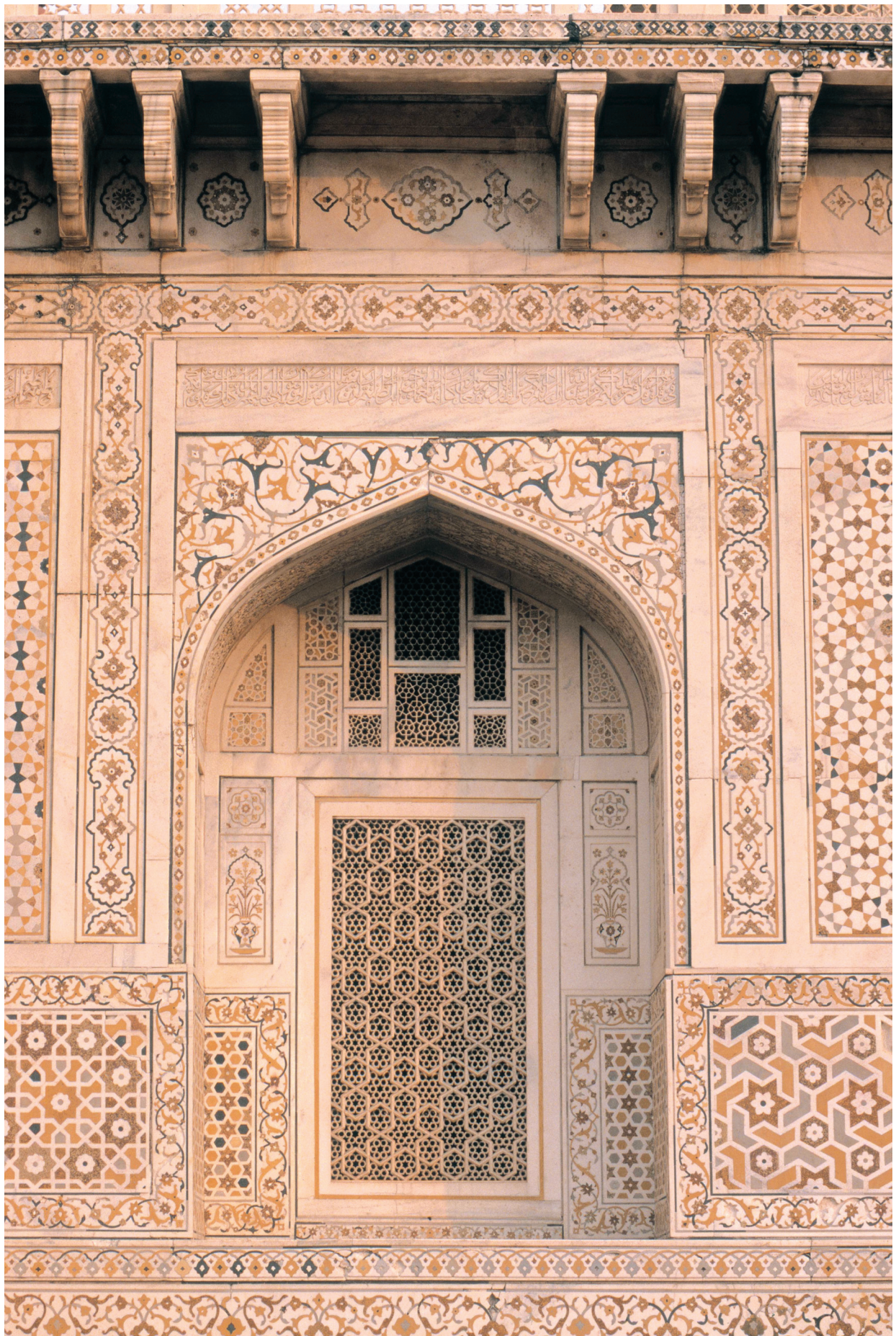
Mauzoleum, které se stalo symbolem Indie, postavil pro svou milovanou zesnulou ženu panovník Šáh Džahán. Mramorový chrám obklopený nejkrásnějšími zahradami budovali stavitelé dvaadvacet let.

► *Téměř celý památník je zdobený složitými mozaikami.*

Jeho příběh se odehrává u starobylého města Ágra. V současnosti jsou uličky plně vybavené na obrovský příliv turistů z celého světa. Místní tu pro ně předvádějí odvážné hrátky s kobrami na ramenou, všude kolem se rozprostírají malé krámky s indickým zbožím lepší i horší kvality. Nedaleká hrobka jako by sem ani nepatřila. Přestože kolem ní každý den proudí tisíce zvědavých lidí, hrobka působí klidným, nedotknutelným dojmem. Její vznik je počinem opravdové lásky. Stejně jako slon se stal i Tádž Mahal neodmyslitelným symbolem Indie. Více než tři a půl století stará stavba je místem posledního odpočinku ženy, která svého muže milovala tak, že jej doprovázela, kamkoliv z jejich společného paláce odcházel. Třeba i na bitevní pole. Tuto legendární stavbu právě pro svou zesnulou ženu nechal postavit Šáh Džahán, pátý panovník pocházející z dynastie velkých Mughalů jejíž zakladatel Bábur dokázal v 16. století dobýt indické hlavní město Dillí a založil vlastní mughalskou říši. To bylo zlomové období, které přálo islámskému náboženství. Příslušníci mughalské dynastie jej šířili po celém severu Indie. Jejich náboženství tak zažívalo nebyvalý rozkvět, který prošel vrcholem právě v období tohoto panovníka. Tato říše se udržela až do období, kdy se o Indii začala zajímat Británie. Tehdy byl poslední z rodu Šáha Džahána poslán do vyhnanství. Po tomto panovnickém klanu ale zůstala v Indii nejkrásnější stavba světa. Stavba, jejímž cílem bylo přesvědčit každého, kdo vstoupil do bran Tádž Mahalu, že vidí skutečný ráj.

Příběh lásky, na jehož konci stojí monumentální pomník, začal mezi dvěma mladými zamilovanými lidmi. Psal se rok 1607 a u královského paláce v Ágře se potkal princ Kuram s půvabnou Arjumad Bano Begum. Teprve šestnáctiletý chlapec si o rok starší dívku již nikdy nenechal vzít. Pět let od prvního setkání, kdy se do sebe zamilovali na první pohled, se vzali. Mladému manželskému páru ale hrozilo kvůli Kuramově právu na trůn nebezpečí. Proto se rozhodli na čas utéct do středu země. Teprve patnáct let po svatbě se Kuram odvážil svou ženu dovézt zpět. To už byl ale jeho otec mrtev a Kuram za podpory rodiny své ženy dokázal přemoci své bratry, bez milosti je popravil a ujal se na dlouhá desetiletí vlády. Sám si vybral své nové jméno Šáh Džahán, které znamená pán světa. Nový vladař neváhal a v duchu islámských náboženských tradic rozšiřoval počet krásných žen ve svém harému. Žádná z jeho společníků ale nedokázala ani na chvíli ohrozit city, které choval ke své nejmilejší ženě. Ona pro něj znamenala mnohem víc, než bylo na tehdejší dobu obvyklé. Panovník jí dokonce sám vybral nové jméno Mumtáz Mahal – Palácem vyvolená. Stala se jedinou královnou nejen Šáha Džahánova srdce, ale také celé říše. Nebyla však navzdory tradicím jen čekající manželkou v koutě. Svému

◀ *Stěny byly postaveny ze vzácného bílého mramoru.*

manželovi byla poradkyní i věrnou přítelkyní, která s ním jezdila na válečná tažení a i během nich mu dokázala přivádět na svět děti. Celkem jich bylo čtrnáct. Poslední z novorozenců ji stál život. Jedna z legend vypráví, že to bylo právě během jedné z bitev, když Mumtáz Mahal zemřela při porodu přímo ve velitelském stanu.

Tehdy Šáh Džahán bojoval nedaleko Burhánpuru a jeho protivníkem byl vzbouřený guvernér Dekánu. Mughalský vládce nedokázal dlouho uvěřit, že jeho milovaná žena, která mu stála po boku už více než sedmáct let, odešla. Panovníka ochromil hluboký smutek. Nedokázal se z něj vzpamatovat celé dva roky a během této doby mu prý úplně zešedivěly vlasy i vousy. Jeho jedinou myšlenkou byla stavba památníku pro milovanou ženu. Takového památníku, který zastíní všechny stavby světa. Bude to místo, jež bude navěky obdivovat celý svět. Každý člověk, který sem vstoupí, musí mít pocit, že právě vkročil do ráje. Takové bude místo posledního odpočinku jeho milované Mumtáz Mahal. Novým smyslem svého života byl panovník tak posedlý, že prý nechal zavraždit i milenku architekta, kterému stavbu monumentálního chrámu světil. Uvrhl tak zcela neprávem do neštěstí jiného člověka, a to všechno jen proto, aby architekt pochopil, jak krutou bolest panovník prožívá. Zaslepený Šáh byl totiž přesvědčen, že stavitel Tádž Mahalu musí prožít stejně krutou bolest jako on sám, aby dokázal postavit pomník hodný jeho ženy.

Mauzoleum pro královnu nemohlo být vyrobeno z obyčejných a „laciných“ materiálů. Šáh Džahán byl milovníkem umění a architektury a jeho nároky byly vysoké. Pro místo posledního odpočinku své milované manželky chtěl něco opravdu nevídaného. Oslovil ty nejlepší stavitele a odborníky ve své zemi. Jejich úkolem bylo dopravit do Ágry nejvzácnější kusy mramoru, který z Tádž Mahalu udělá sněhobílý palác, jež bude ve svitu slunečních paprsků zářit jako vzácný diamant. Perští a indiští odborníci projížděli všechna vyhlášená místa, kde se takto vzácný kámen vyskytuje. Nakonec se jim zadařilo a na stavbu hrobky přivezli bílý mramor z asi tři stovky kilometrů vzdáleného Markana. Vzdálenost to sice nebyla ani v tehdejších dobách příliš velká, charakter terénu ale dopravcům ztěžoval podmínky. Nejenže byl náklad mramorových bloků velmi těžký, museli si navíc poradit se zákeřnými skalnatými stezkami, které byly lemovány hlubokými propastmi. I přes velké ztráty se nakonec podařilo dopravit králi potřebné množství kamene. A mohlo se začít se stavbou...

Do stěn z bílého mramoru byly vsazeny blyštící se polodrahokamy sestavené do složitých nápaditých květů unikátních barev i tvarů. Najdete zde také kontrast černého a bílého mramoru, jejichž kombinací vytvořil perský kaligraf citáty z koránu. Cizelované mramorové obklady navíc vrhají roztodivné stíny podle toho, pod jakým úhlem na ně dopadají světelné paprsky. V perském stylu byla navržena a postavena dvojité kopule, která sahá až do výšky třiasedmdesáti metrů. Symbolizuje nebe, které má pod sebou několik čtverhranných budov. Ty jsou naopak znázorněním země. Zpovzdálí celou stavbu hlídají tiché mešity, které nechal panovník vyrobit z červeného pískovce, a s budovou jsou spojeny čtyři štíhlé mina-

rety sahající do výšky přes čtyřicet metrů. Tádž Mahal má jednu hlavní síň, která se stala místem, kde měly být uloženy ostatky královny ženy. V současnosti se tam ale nenacházejí. Královna odpočívá po boku svého milovaného muže pod úrovní hlavního sálu v kryptě.

Přestože na stavbě nejkrásnějšího mauzolea na světě pracovalo až dvacet tisíc párů lidských rukou, nikdo nepočítal, že dílo bude hotovo až za dvaadvacet let. Tádž Mahal byl jediným smyslem králova života. Kromě něj už se zmohl osamělý panovník pouze na občasnou snahu udržet si říši svých předků. Usilovně se stavělo také v okolí hrobky. Král totiž chtěl, aby jeho milovaná Mumtáz Mahal odpočívala v chrámu obklopeném těmi nejkrásnějšími zahradami. Protože byla jeho žena původem Peršanka, bylo také zdejší okolí sestavováno v perském stylu. Zahrady se rozkládají na ploše sedmnácti hektarů a nejtypičtějšími rostlinami, které je dotvářejí, jsou šírázské cypřiše. Z nich Šáh Džahán nechal vysázet široké aleje dokreslující fascinující pohled na mramorový chrám. Na jedné straně je zahrada rozčleněna na čtyři pravidelná pole, mezi nimiž je hlavní fontána a mramorová terasa. Vše bylo promyšleno do posledních detailů. Jediné, co už neuvidí dnešní návštěvníci, je původní vstupní brána vyrobená ze stříbra, kterou kdysi ukradli zloději. Místo stříbrného vstupu tedy vejdete bránou z mosazi. Tisíce vzácných předmětů, kterými je mauzoleum vyzdobeno, lákaly vykradače již od chvíle, kdy byl Tádž Mahal definitivně dostavěn.

▼ *Přestože je vybudován z těžkého mramoru, působí Tádž Mahal jako vznášející se palác.*

◀ *Tádž Mahal byl postaven jako symbol nehmoucí lásky. Dnes je symbolem Indie.*

Tím nejdůležitějším, nebo lépe řečeno nejdůležitějším byl v 19. století anglický lord William Bentick, který působil jako guvernér v Bengálsku. Řízením osudu byl v roce 1830 Tádž Mahal zapomenutým místem a pohled na něj dokresloval plevel a zdivočelá tráva. Zkrátka byla to ideální doba pokusit se tohoto vzácného pokladu zmocnit. Guvernér vypracoval plán, podle něhož chtěl rozebrat všechny mramor, naložit jej na nákladní loď a v tichosti ho přepravit do Británie. A tam vzácné kusy samozřejmě co nejvýhodněji prodat. S krádeží tohoto typu měl své zkušenosti, protože již oloupal jako perníkovou chaloupku Červenou pevnost v Dillí. Když ale zjistil, že o mramor není v Británii zájem a jeho další takovýto skutek by mu nic nevydělal, od svého šíleného nápadu upustil. Zpustlý a opuštěný Tádž Mahal tak měl obrovské štěstí. Hůře už to ale dopadlo s perlovým šálem, kterým byl pokryt náhrobek královy ženy. Před jeho krádeží nedokázalo neznámé zloděje nic odvrátit.

Nejen indiští básníci o Tádž Mahalu skládají opěvné básně a přirovnávají jej k pozemské verzi opravdového ráje. Tádž Mahal opravdu vypadá jako pozemský zázrak. Jeho monumentální podobizna se odráží v přilehlé vodní ploše a působí tak dojmem, jako by se celý palác vznášel. Nenapadlo by vás, že je vyroben z těžkého mramoru, a nabyli byste přesvědčení, že je možné ho uchopit a zvednout. Tento architektonický skvost vypadá navíc jinak v každé roční době. Je jako tichý chameleon.

Jeden z nejvýznamnějších členů mogulské dynastie ale nakonec dopadl tím nejsmutnějším způsobem. Když už byl věčným starcem, mezi jeho potomky se odehrála krutá bitva o královský trůn. Seběmenší slitování nebo zaváhání mezi bratry bylo okamžitě „odměněno“ násilnou smrtí. Roku 1658 byl král na sklonku života sesazen vlastním synem Aurangzébem z trůnu. Možná že vládnutí bylo to poslední, o co ještě osamělý král stál. Mnohem krutější ale bylo Šáh Džahánovo uvěznění. V pevnosti Ágra strávil celých devět let do doby, než si pro něj přišla milosrdná smrt. Jedinou útěchou mezi chladnými zdmi paláce bylo okno, z něhož mohl bývalý král pozorovat svůj milovaný Tádž Mahal. Po smrti byl pochován po boku krásné Mumtaz Mahal do krypty pod hlavní místností.

K této úchvatné mramorové hrobce nepřímo patří ještě jedna stavba, i když stojí mnoho kilometrů od ní. Unikátní hrobka má totiž něco jako vlastního dvojníka. Je sice menší, ale téměř dokonalou kopií. Ti, kteří tento neznámý hrob viděli, jsou uchváteni stejně, jako by prošli samotným Tádž Mahalem. A to všechno bez asistence davů. Tuto stavbu nechal vybudovat v letech 1657 až 1661 již zmíněný Džahánův syn, který otce zbavil moci a sám sebe jmenoval novým panovníkem říše. Pokusil se postavit něco, co by mohlo být alespoň zčásti tak krásné, jako je hrobka otcovy ženy. Bibi-Ka-Maqbara je na první pohled téměř věrným odlitkem. Už z dálky jsou vidět charakteristické kopule, které mají cibulovitý tvar a jsou obklopeny čtyřmi štíhlými minarety. Hned za vstupní bránou ukazuje cestu k hrobce vodní kanál, po stranách lemovaný množstvím stromků a keříků. Indové říkají tomuto zvláštnímu místu Malý Tádž.